

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.

A *Revue pédagogique* 1904. évi folyamából kiemeljük E. Boirac értekezését *Guyan paedagogiájáról*, melyben e korán elhunyt genialis bölcseletnek a nevelésre vonatkozó eszméit taglalja. Ezen a téren is mint bölcseletében, az élet fogalma képezte világnézetének központját. Az elméleti erkölcsi oktatás alapjául is azon tételét óhajtja, mely szerint egyenes arány van az élet fejlettsége vagyis intensitása és expansiója között, miért is az élet fejlődése szükségkép termi a szeretet morálját. A nem suggestív, vagyis tiszta elméleti oktatást elítéli. A fegyelemre nézve eltér Spencer elméletétől a természetes sanctióra vonatkozólag, mely a helytelen cselekedet természetes következménye gyakran késői, gyakran nem arányos az elkövetett hibához s végül a gyermekben csak az utilitarius felelősség tudatát ébreszti. Az oktatásnak épúgy kell kerülnie a felekezetiiséget, mint az atheistikus fanatizmust, mely époly veszélyes, mint az ellenkezője.

C. Bouglé tanulmánya *A tudományos szellem által való erkölcsi nevelésről* szól. Némelyek a kritikai szellemet veszélyesnek tartják az erkölcsiségre, mint a mely megbontja az egyén erkölcsi ítéletének biztosságát, míg mások ép a tudományos szellem kultuszától várják azon nemes tulajdonságok kifejlődését, melyek az igazság önzetlen és elfogulatlan kutatásából fakadnak. Mindkét álláspontból jelentős következtetések vonhatók az erkölcsi nevelésre vonatkozólag. Az első szempontnak annyiban van igaza, hogy Descartes rendszeres skepsise magát a társadalmi életet tenné lehetetlenné, ép mert meggyőződéseinknek csak igen kis része gyökerezik a tudományban. Ezt a túlzott kriticismust, melyre könnyen vezet az egyoldalú tudományos képzés, van hivatva az érzelmek fejlesztése, különösen a művészeti képzés ellensúlyozni. Fel kell ébreszteni a növendékben a bámulat és a rajongás érzését, még pedig ép azáltal, hogy ennek a tudományok haladásában való fontosságára utalunk. Nem szabad egy hamisan értelmezett pozitivizmus nevében előlünk a lelkesedést s a bizonytalanról való álmodozást, ép mert minden nagy dolgot rajongók teremtetek meg: a haladás mindig utópiák megvalósításában áll. Téves tehát arra törekedni, hogy a növendéknek csak a pozitív és exact iránt legyen érzéke és elismerése.

Paul Vitry: A művészetről az iskolában értekezik. Főcélunk az legyen, hogy a gyermekkel éreztessük a szépet, mert ha ezt elértük, a művészeti képzés a továbbiakban már csak technikai jellegű lehet. Az iskolai szemléltetés föelvé az legyen, hogy csak a legkiválóbbat szabad nyújtanunk: a középszerű műalkotásnak nincs helye az isko-

lában. Áttérve az iskolai fali képek kérdésére, szerzőnk arra vonatkozólag, hogy állandók legyenek-e a fali képek, vagy pedig változtassuk-e őket, akként felel, hogy e képek egy része «mobilis diszítést» képezzen, melyet változtatunk tanításunk tartalmához mérten, s kell is változtatnunk, hogy a gyermek ne fásuljon el velők szemben, míg egy másik rész, mely alkalmas arra, hogy ép állandósága által nyomokat hagyjon a gyermek lelkületében, állandóan ki legyen függesztve. A kép elég nagy legyen arra, hogy közösen szemléltessék, továbbá, ahol reproductiókról van szó, lehetőleg pontosnak kell lennie; ép ezért e célból legalkalmasabbak a photographiák. *Diszíteni* az iskolát csak műalkotások képmásaival szabad, tehát nem mértani és természetrajzi ábrákkal. Kerülnünk kell az ábrákon az olcsó pompázás látszatát, mely csak az értéktelen fényűzés iránt való hajlamot növeli a gyermekben. Mentül egyszerűbb minden tekintetben a kép, annál inkább fogja a gyermek azt megérteni. Előbb azonban a természet szépségeire kell figyelmét felhívunk. Óvakodnunk kell végre attól is, hogy a kép ne legyen túlságosan moralizáló, ami nem zárja ki, hogy mély erkölcsi tartalommal bírjon. Azt kell megértetni a gyermekkel, hogy a művészet nem valami rejtelmes, kivételes és ritka dolog, amit csak a muzeumokban találhatunk, hanem hogy az valami, amit az életben mindenki realizálhat, mert a tisztaság, a rend, a harmonia művészeti kvalitások s bennök nem ritkán több igazi művészet nyilvánul, mint a hivatalos műtárgyakban. Végre azt kell kidomborítanunk, hogy a régibb nemzedékek műalkotásainak ismerete által őseink érzésvilága és világnézete nyilatkozik meg előttünk.

G. Weulersse Az erkölcsi nevelésről az Egyesült-Államokban közöl tanulmányt. Az amerikai felfogás sokkal gyakorlatibb, semhogy oly tanítást ismerne, melynek ne volna egyúttal hivatása nevelni. Emellett az amerikai iskola feltűnő jellemvonása a tanító és a tanítvány családiasan bizalmas viszonya, mely lehetővé teszi a valódi individualis nevelést. Azon általános szabályt követtek, hogy a gyermekkel épolj tisztelettel kell bánni, mintha felnőtt egyén volna, mert úgy tanúlja meg ő is a személyiség föltétlen tiszteletét. Kevés büntetést alkalmaznak, testi fenyítést egyáltalán nem. A fegyelmezés eszménye a self government képességének kifejlesztése a gyermekben. Ezt gyakorolják is: némely iskolában a tanulók szavazattal döntenek el pl. a tanítás idejére vonatkozó kérdéseket. Kitüntetés is kevés van: az amerikai szerint ilyesmi csak a tehetségeseknek kedvez, míg a gyöngélbeket végleg elkedvetleníti. Már az iskolában is az egyenlőség meghonosítására törekednek. Az elméleti erkölcsstan tanítása, amellet, hogy az erkölcsi vonatkozásokat minden tantárgynál kiemelik — csak néhány fogalom tisztázásában áll. Ilyen az önbecsü-

lés (selfrespect), mely nem csak azt emeli ki, ami «gentlemanhez», hanem ami az emberhez nem méltó. Ennek hangsúlyozása teszi a hazugságot valóságos irtózat tárgyává Amerikában. Egy másik alapvető fogalom a felelősség. Ez erkölcsi tanítás néha vallásos színezetű; de miután minden nyilvános iskola csak felekezeten (unsectarian) lehet, ez rendszeren egy elvont kereszténységben áll, mely közel áll a puszta deismushoz s mindenütt inkább hagyományos toldalékát, semmint alapját képezi az erkölcsi oktatásnak. Ehelyett az általános emberi szempontokon kívül a lángoló hazaszeretet uralja még az erkölcsi oktatást. Nem egy helyen tüzetes socialis tanulmányok egészítik ki ezt, melyek nem ritkán valósággal a socializmus hirdetésére vezetnek. Általában mindenütt észlelhető a társadalmi szempontok előnyomulása az erkölcsi oktatásban azon mértékben, amint ez utóbbi mind függetlenebbé lesz a vallási tanoktól. *Pauler Ákos.*

★

Monatsschrift für höhere Schulen.

(1904. évi 5-ik füzet). Ez a füzet Dr. Münich Vilmos, berlini egyetemi tanár «Das Schwanken der Methode im neusprachlichen Unterricht» című tanulmányával kezdődik, melyben szerző kimutatja, hogy a nyelvtanításban annyira hangsúlyozott «reform» sohasem új, hanem egy régebbi, divatból kiment methodusnak egyszerű felújítása, de kiemeli, hogy az idegen modern nyelvek tanításában bevált módszer, mint a mindennapi életből merített szókincs betanítását, az idegen nyelven kidolgozott szabad dolgozatokat, vagy fordításokat, vagy az idegen nyelven való előadásokat, az illető nemzet történetének és kultúrájának ismertetéseit kultiváljuk.

Dr. Steinecke Viktor, «Über die Verteilung des erdkundlichen Lehrstoffs in den Oberklassen der Oberrealschule» c. cikkében a földrajzi tananyagának a német reáliskola felsőbb osztályaiban való helytelen fölosztását mutatja ki. A füzet végén megtaláljuk a 3-ik füzetben megkezdett 1902—3. tanévi programmértekezések ismertetésének folytatását, valamint számos német pædagogiai munka beható bírálatát. A 6. füzetben Dr. Stückel Pál, kiel egyetemi tanár «Angewandte Mathematik an den preussischen Universitäten» c. cikkében az alkalmazott matematikának a német egyetemeken való behatóbb tanítása mellett szólal fel. Azt ajánlja, hogy az alkalmazott matematikát a tiszta matematikával összekapcsolva tanítsuk. Igen érdekes cikkben Kummerov Henrik tanítványainak házi olvasmányát teszi bírálat tárgyává. E tekintetben — szerző állítása szerint — sok a panasz. Egyrészt azt állítják, hogy a házi olvasmányok következtében a tanulók rendes tanulásukban hátráltatnak, továbbá többen arra